

Verksamhetsrapport

efter kvalitetsgranskning av undervisning
på yrkesprogram vid Åkrahällskolan 2
i Nybro kommun

Innehåll

Inledning

Fakta om skolan

Bakgrund och syfte

Frågeställningar

Resultat

Metod och genomförande

Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av undervisning på yrkesprogram under hösten 2013 och våren 2014. Granskningen vid Åkrahällskolan 2 i Nybro kommun ingår i detta projekt. På skolan granskades undervisningen i årskurs 2 på fordons- och transportprogrammets inriktning transport.

Åkrahällskolan 2 besöktes den 10–12 december 2013. Ansvariga inspektörer har varit undervisningsråden Leif Magnusson och Marie Wiberg-Svensson. I denna rapport redovisar inspektörerna sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställningar och genomförande. Granskningen har ett uttalat elevperspektiv vilket innebär att inspektörerna under tre dagar har följt en klass i årskurs 2.

Kvalitetsgranskningen av undervisning på yrkesprogram genomförs i ytterligare 63 gymnasieskolor. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. För de skolor som har ingått i granskningen ger rapporten en referensram och en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra skolor. Den enskilda rapporten kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

Fakta om Åkrahällskolan 2

Åkrahällskolan ligger i centralorten Nybro. Åkrahällskolan består av två skolenheter var och en ledd av en rektor. Inom den för granskningen aktuella skolenheten ges ekonomiprogrammet, fordons- och transportprogrammet, hantverksprogrammet, humanistiska programmet och samhällsvetenskapsprogrammet. Vid tiden för granskningen fanns 14 elever på årskurs 2 i fordons- och transportprogrammet. Tolv elever gick skolförlagd utbildning och två elever lärlingsutbildning.

Ett gemensamt elevhälsoteam är knutet till de båda skolenheterna. I elevhälsoteamet ingår skolsköterska, kurator och tre speciallärare. Arbetet leds av rektorn på respektive skolenhet.

Bakgrund och syfte

I och med reformeringen av gymnasieskolan 2011 renodlades skillnaderna mellan yrkesprogram och högskoleförberedande program. Syftet med reformen var att bättra förbereda eleverna för kommande arbete eller vidare studier samt att öka genomströmningen i gymnasieskolan. En bättre genomströmning i gymnasieskolan är en vinst både för individen och för samhället. Genomströmningen skiljer sig mellan olika program, där avbrotten överlag är vanligare på yrkesförberedande program än på studieförberedande program. Elever som avbryter sina gymnasiestudier uppger själva att de saknar motivation för skolan, att utbildningen upplevs som meningslös och att skolan inte gett det stöd eleverna har behov av.

Elever som har avbrutit sina studier har många gånger inte upplevt att de varit delaktiga i beslut om arbetssätt och arbetsformer i skolarbetet och det som förväntats göras i skolan har inte stämt överens med vad eleverna själva velat. Enligt forskningen blir elever mer studiemotiverade när de upplever att de själva kan vara delaktiga i att utforma undervisningen och dess innehåll. Självtändighet och ansvar för den enskilda eleven betonas i skollagen och i läroplanen.

Forskningen visar även att eleverna upplever det som mer motiverande och mer meningsfullt med yrkesämnena då de själva kan identifiera sig som exempelvis en blivande kock eller mekaniker och att de får arbeta med något "som är på riktigt". Yrkesämnena kan också fungera som en ingång till motivation och självförtroende även för de gymnasiegemensamma ämnena. I arbetet med yrkesämnena kan eleverna se behov av att använda kunskaper i gymnasiegemensamma ämnena. Lärande underlättas om det sker i meningsfulla sammanhang, exempelvis genom att i ämnet matematik räkna ut måtten på något som ska tillverkas.

Lärarna har en central roll i att, medvetet eller omedvetet, påverka elevernas motivation och självbild. Det är inte ovanligt att elever på yrkesprogram har erfarenheter från stödundervisning i grundskolan. För elever som har tidigare negativa erfarenheter är det extra viktigt att inte försättas i situationer där de misslyckas igen. Istället gynnas elevernas självförtroende av att de får känna att de lyckas och får bekräftelse på sin progression. Därför är det viktigt med tydlig och löpande återkoppling.

Elever på yrkesprogrammen har ofta relativt låga meritvärden från grundskolan, något som kan vara en indikation på att eleverna inte fått tillräckligt stöd eller motiverats i tillräcklig omfattning under tidigare studieår och att det därför i denna elevgrupp finns stödbehov, bristande motivation och negativa erfarenheter från tidigare studier. Skolverket har påtalat att stödsatser ofta sätts in för sent. Det konstateras att särskilt stöd främst ges i gymnasiegemensamma ämnena, men sällan i programgemensamma ämnena, vilket också bekräftas av erfarenheter från Skolinspektionens sammanhållna tillsyn av utbildningsföretag.

Kvalitetsgranskningens syfte är att granska om elever på yrkesprogram får en ändamålsenlig undervisning som stärker deras motivation att lära, för att därigenom skapa goda förutsättningar för att eleverna ska nå utbildningens mål och slutföra utbildning-

en. Elever som riskerar att inte nå kunskapsmålen utgör ett särskilt fokus i granskningen.

Frågeställningar

Möter undervisningen på yrkesprogrammen elevernas intressen, förväntningar och behov så att eleverna upplever undervisningen som meningsfull?

För att besvara den övergripande frågeställningen utgår Skolinspektionen från nedanstående underfrågor:

- Har eleverna inflytande över undervisningen och anpassas den därefter?
- Placeras kunskapsinnehållet i ett för eleverna meningsfullt sammanhang för att därigenom konkretisera lärandet?
- Får eleverna kontinuerlig återkoppling för att synliggöra lärande och progression och därmed stärka tilliten till den egna förmågan?
- Får elever i behov av särskilt stöd åtgärder som är anpassade så att eleven ges goda förutsättningar att slutföra utbildningen?

Resultat

Utifrån tidigare nämnda bedömningsområden har Skolinspektionen bedömt kvaliteten i undervisningen på fordons- och transportprogrammet inriktning transport, och identifierat ett prioriterat utvecklingsområde. Detta beskrivs nedan.

Utvecklingsområden

Får elever i behov av särskilt stöd åtgärder som är anpassade så att eleven ges goda förutsättningar att slutföra utbildningen?

Uppföljning och utvärdering av särskilt stöd

Samtliga lärare på fordons- och transportprogrammet har ett stort engagemang i elevernas utveckling och deras möjligheter att slutföra utbildningen. Samverkan mellan lärare i olika ämnen har utvecklats positivt. I intervjuer beskriver rektor och lärare ett öppet klimat inom utbildningen vilket gjort det naturligt att diskutera problem i undervisningen och eventuella behov av samverkan kring dessa. Vidare framgår av granskningen att undervisningen kännetecknas av flexibilitet, pedagogisk anpassning och fokus på förebyggande insatser. Svårigheter som uppmärksammas möts löpande med åtgärder som exempelvis anpassat material, individuell planering och anknytning av teori till praktiska moment i yrkesämnena. Som det uttrycks i lärarintervjun, "vi har stenkoll på eleverna, ger eleverna alla redskap så han/hon ska klara det" och "man väntar inte till nästa konferens innan man tar tag i det".

Skolenhetens elevhälsoteam (EHT) och yrkesvägledaren har tydliga roller inom utbildningen och god överblick över elevsituationen. Förutom elevvårdskonferenser omfattar elevhälsoteamets arbete exempelvis speciallärarnas samverkan med programmets lärare i samband med stöd och anpassning samt samverkan med andra myndigheter kring elevers studiesituation. EHT svarar även för att i ett tidigt skede kartlägga nya elevers förutsättningar att nå målen i utbildningen exempelvis genom

screeningtester i matematik och överlämnandekonferenser. Vid överlämnandekonferenserna överförs information om elevens behov från den avlämnande grundskolan.

Inom programmet arbetar man kontinuerligt och med olika insatser för att stödja elevernas utveckling. Enligt rektor utgör inte omfattningen av resurser en begränsande faktor. Inom fordons- och transportprogrammet har man exempelvis kunnat förstärka undervisningen i naturkunskap med en extra lärare och det finns möjligheter att vid behov ge elever extra hjälp utanför lektionstid.

Skolan arbetar framgångsrikt med att motverka hinder för elevernas kunskapsutveckling. Detta bekräftas i elevintervjuer där eleverna samfällt ger uttryck för tillit till skolans förmåga och vilja att ge det stöd som behövs för att klara utbildningen liksom av elevenkätens resultat.

Av intervjuer och dokumentstudier framgår emellertid att bedömningar av behov och ändamålsenliga åtgärder i allt väsentligt är grundat på den enskilda lärarens erfarenhet och engagemang. Verksamheten inom programmet har en karaktär av "talad kultur" där problem ofta diskuteras vid informella kontakter. Detta innebär att slutsatser sällan eller aldrig processas vidare och avslutas med dokumentation över faktiska åtgärder. Endast ett fåtal åtgärdsprogram har utarbetats inom fordons- och transportprogrammet och annan typ av dokumentation lämpad för systematisk utvärdering av arbete med särskilt stöd saknas.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att det inom fordons- och transportprogrammet inriktning transport bedrivs ett i huvudsak gott arbete inom det identifierade området. Av kvalitetsgranskningen framgår emellertid att det finns utrymme för ytterligare förbättringar då verksamhetens bristfälliga dokumentation av stödåtgärder innebär att rektorn saknar förutsättningar att utvärdera insatser och metoder över tid och att dra slutsatser om ändamålsenlig resursfördelning.

Inom fordons- och transportprogrammet inriktning transport behöver rektorn därför tydliggöra och skapa samsyn kring skillnaden mellan å ena sidan individuell anpassning av undervisning och å andra sidan särskilt stöd samt de villkor som är förknippade med beslut om sådant. Den senare, formella, aspekten av beslut om särskilt stöd är viktig för såväl elev och vårdnadshavare som för skolan genom att åtgärdsprogrammet tillvaratar elevens och vårdnadshavarens rätt till information och möjlighet att överklaga beslut.

Metod och genomförande

Under hösten 2013 och våren 2014 granskar Skolinspektionen kvaliteten på undervisningen på gymnasieskolans yrkesprogram vid 64 skolor i landet. Av dessa skolor har 54 kommunala huvudmän och 10 fristående huvudmän.

Granskningen har avgränsats till en klass i årskurs 2 på det aktuella programmet och inriktningen. Granskningen har genomförts genom att inspektörerna inför besöket i skolan har tagit del av schema, klasslista och poängplan för den aktuella klassen samt protokoll från skolans lokala programråd. Rektorn på det granskade programmet har också besvarat en verksamhetsredogörelse. Utöver detta har en enkät genomförts med

elever vid det granskade programmets årskurs 2. I samband med besöket har inspektörerna tagit del av gällande åtgärdsprogram, betygskatalog och individuella studieplaner i den aktuella klassen.

Vid besöket har lektioner i ämnena naturkunskap, engelska och transportteknik observerats. Elever har intervjuats både enskilt och i grupp. Dessutom har lärare, rektorn och representanter för elevhälsan och studie- och yrkesvägledningen intervjuats. Besöket har avslutats med en muntlig återkoppling till rektorn om de preliminära resultaten av granskningen. Rektorn har tagit del av och getts möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.